

Společné stanovisko NNO k budoucnosti kohezní politiky po roce 2028+ pro Pracovní skupinu Koheze 2028+ při Ministerstvu pro místní rozvoj

Materiál je určený pro jednání Pracovní skupiny Koheze 28+ při Ministerstvu pro místní rozvoj a bude předložen prostřednictvím nominantek za Radu vlády pro nestátní neziskové organizace Lenky Vonky Černé a Jany Pospíšilové Maussen.

Shrnutí

Organizovaná občanská společnost působí jako most mezi občany a veřejnými institucemi. Poskytuje volnočasové aktivity pro děti a mládež, pomáhá seniorům a zdravotně postiženým, stará se o kulturní památky, rozvíjí vzdělávání a dovednosti mládeže i dospělých, poskytuje kulturní program a sportovní aktivity, nezastupitelné sociální a zdravotní služby v pomoci seniorům a zdravotně postiženým, chrání životní prostředí, podporuje udržitelnost, rovné příležitosti a rozvíjí místní komunity. Přispívá k transparentnosti a odpovědnému rozhodování o veřejných prostředcích.

Politika soudržnosti EU představuje jeden z nejvýznamnějších nástrojů financování veřejně prospěšných aktivit a má zásadní vliv na kvalitu života občanů v regionech. Proto je nezbytné, aby její budoucí podoba nejen odpovídala potřebám místních komunit, ale také plně respektovala principy partnerství a inkluze.

Nestátní neziskové organizace v České republice chtějí dále plnit svou partnerskou roli jak pro veřejnou správu, tak pro podnikatelský a akademický sektor. Proto formulujeme tyto klíčové požadavky, které zajistí, že politika soudržnosti po roce 2027 zůstane silným nástrojem podpory mnoha aktivit, a požadujeme:

1. Efektivní a transparentní implementaci fondů
2. Posílení občanské participace a demokratické účasti
3. Posílení role NNO a partnerství ve všech fázích politiky soudržnosti
4. Zachování finanční podpory a flexibilnější financování pro neziskový sektor
5. Sociální začleňování, zdravotně–sociální služby a dostupné bydlení jako priority
6. Důraz na udržitelnou ekonomiku, zelenou transformaci a klimatická opatření
7. Vzdělávání, kultura a živé umění a rovnost žen a mužů jako závazný princip politiky soudržnosti

Preamble

Občanská společnost a neziskové organizace působí jako most mezi občany a veřejnými institucemi. Poskytují volnočasové aktivity pro děti a mládež, pomáhají seniorům a zdravotně postiženým, starají se o kulturní památky, rozvíjí vzdělávání a dovednosti mládeže i dospělých, jsou strážci historie a folklóru, poskytují sportovní aktivity poskytují nezastupitelné sociální a zdravotní služby v pomoci seniorům a zdravotně postiženým, chrání životní prostředí, podporují udržitelnost, rovné příležitosti a rozvoj komunit. Také hrají klíčovou roli v demokratickém fungování společnosti, posilování sociální soudržnosti a udržitelnosti. Přispívají k transparentnosti a odpovědnému rozhodování o veřejných prostředcích.

Politika soudržnosti EU představuje jeden z nejvýznamnějších nástrojů financování veřejně prospěšných aktivit a má zásadní vliv na kvalitu života občanů v regionech. Proto je nezbytné, aby její budoucí podoba nejen odpovídala potřebám místních komunit, ale také plně respektovala principy partnerství a inkluзивity.

Občanský sektor v České republice chce dále plnit svou partnerskou roli jak pro veřejnou správu, tak pro podnikatelský a akademický sektor. Zhruba 120.000 organizací v rámci občanské společnosti provádí v České republice činnosti, které by veřejná správa nebyla schopna vykonávat, a pro byznys by nebyly příležitostí k zisku. Do činnosti nějaké neziskové organizace je zapojeno cca 48% obyvatelstva, ať už ve formě člena/dobrovolníka, nebo příjemce služby.

Proto formulujeme tyto klíčové požadavky, které zajistí, že politika soudržnosti po roce 2027 zůstane silným nástrojem podpory **sociální spravedlnosti, přístupnosti zdravotně-sociálních služeb, dostupnosti bydlení, regionálního rozvoje, dopravy a mobility, klimatické a digitální transformace, efektivního využívání fondů a rovnosti příležitostí**. Je nezbytné, aby evropské prostředky směřovaly tam, kde mají největší přidanou hodnotu – k ochraně nejzranitelnějších, posílení místních komunit, podpoře inovací a udržitelných řešení, která zajistí dlouhodobou prosperitu celé společnosti.

Proto formulujeme tyto klíčové technické požadavky, průřezové principy a tematické oblasti, které zajistí, že politika soudržnosti po roce 2027 zůstane silným nástrojem podpory mnoha aktivit.

Podporujeme horizontální principy kohezní politiky a její důraz na:

- Udržitelný rozvoj
- Nediskriminaci
- Rovnost žen a mužů

Níže předkládáme společné body zaměřené na posílení transparentnosti, předvídatelnosti systému kohezní politiky a participace:

1. Efektivní a transparentní implementaci fondů

- **Snížení administrativní zátěže**, zjednodušení žádostí a snížení počtu povinných příloh, které žadatele a příjemce často zatěžují.
- **Předvídatelnost financování** – fondy by měly být stabilní, s dlouhodobým plánem intervencí a jasně stanovenými pravidly pro alokaci a snižování nejistoty ohledně budoucích výzev. S větším důrazem na využívání zálohového, etapového, nebo průběžného financování projektů, vzhledem k finančním možnostem žadatele.
- **Zavedení výsledkově orientovaného financování** – důraz na kvalitu dopadů místo objemu čerpání.

2. Posílení občanské participace a demokratické účasti

- **Zajištění finanční podpory pro participativní procesy a podpory demokratického zapojení občanů** – stabilní financování organizací podporujících zapojení občanů do rozhodovacích procesů na místní, regionální i národní úrovni. Financování participativního plánování, komunitních iniciativ a veřejných konzultací v rámci politiky soudržnosti. Podporovat zapojování místních aktérů v územní dimenzi (komunitně vedený místní rozvoj a podobné procesy založené na participativním plánování a implementaci strategií s účastí místních aktérů).
- **Posílení role občanských platform a sítí NNO v monitorování a evaluaci fondů EU** – reálné a funkční zapojení občanských organizací do monitorovacích výborů a konzultačních struktur fondů soudržnosti včetně finanční podpory pro takové zapojení.
- **Podpora vzdělávání a osvěty v oblasti participace a občanského angažmá** – investice do programů zaměřených na posílení aktivního občanství, mediální gramotnosti a demokratických hodnot.

3. Posílení role NNO a partnerství ve všech fázích politiky soudržnosti

- **Plnohodnotné partnerství NNO na všech úrovních a ve všech fázích řízení fondů**, včetně plánování, implementace i hodnocení politiky soudržnosti a **Revize Evropského kodexu chování pro partnerství** tak, aby byla role občanského sektoru závazně zakotvena.
- **Zajištění pevného klíče pro financování NNO** v regionálních operačních programech.
- **Podpora celoživotního vzdělávání a profesní přípravy** zejména pro pracovníky NNO a dobrovolníky ve všech oblastech.

4. Zachování finanční podpory a flexibilnější financování pro neziskový sektor

- **Zachovat co nejnížší míru kofinancování** projektů NNO a **zajistit dostatečné státní spolufinancování** pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti služeb (zejména v sociální oblasti) a pro spolufinancování připravit finanční nástroje vhodné pro neziskový sektor (záruky, specifické půjčky zohledňující jak právní formu, tak specifika možností NNO)
- **Možnost kofinancování dobrovolnickou prací**, která je klíčová pro mnoho NNO.
- **Zachování dotací jako hlavního nástroje financování**, nikoliv nahrazování půjčkami či jinými finančními nástroji, které by pro NNO byly nevhodné.

A dále předkládáme tematické oblasti spojené s ekonomickou, sociální a územní kohezí, kde NNO aktivně působí:

5. Sociální začleňování, zdravotně–sociální služby a dostupné bydlení jako priority

- **Zvýšení podpory sociálních a zdravotních služeb** – podpora pro nejzranitelnější skupiny včetně lidí bez domova, seniorů a osob se zdravotním postižením.
- **Rozvoj dostupného bydlení**, včetně financování měkkých programů na podporu sociálního bydlení z fondů EU.
- **Podpora celoživotního vzdělávání a profesní přípravy** zejména pro pracovníky NNO a dobrovolníky v sociálních službách a dalších klíčových oblastech.

6. Udržitelná ekonomika, zelená transformace a klimatická opatření

- **Důraz na environmentální a klimatická kritéria** v alokaci fondů – prostředky mají směřovat na obnovitelné zdroje energie, energetickou efektivitu, zelenou dopravu a ochranu biodiverzity a do “Zelených měst”
- **Přesměrování dotací od fosilních paliv k udržitelným investicím** – zavedení „černé listiny“ nefinancovatelných opatření zahrnující investice do fosilních paliv, provozní náklady znečišťovatelů a emisně náročné projekty.
- **Podpora komunitní energetiky** a demokratizace přístupu k obnovitelným zdrojům.

7. Vzdělávání, kultura a živé umění a rovnost žen a mužů

- **Zachování důrazu na posilování a propojování všech složek celoživotního vzdělávání a učení**, a na proměnu obsahu vzdělávání směrem ke kompetencím pro občanský a profesní život a na snižování sociálních nerovností ve vzdělávání

- **Podporu kultury a živého umění, které posilují komunitní vazby, podporují participaci občanů a přispívají k inovacím a růstu vzdělanosti a které jsou zásadním nositelem evropské identity a zdrojem jejího posilování.**
- **Zaměření podpory** specificky na projekty zaměřené na rovnost žen a mužů.

Již první bod podtrhuje klíčovou roli organizované občanské společnosti nejen jako příjemce podpory z fondů EU, ale hlavně jako **aktivního partnera při tvorbě politik a strategických rozhodnutí** a aktivně přispívajícího k rozvoji regionů a celé společnosti.

Podporující organizace občanské společnosti (jsou vždy abecedně)

Toto stanovisko podporují střešní organizace a asociace:

Asociace kulturních center

Asociace nestátních neziskových organizací České Republiky

Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského Kraje

Asociace nestátních neziskových organizací Zlínského kraje

Asociace nového cirkusu

Asociace nezávislých divadel

Asociace sociálního zemědělství

Cirqueon

Česká asociace streetwork

Národní asociace dobrovolnictví

Národní síť místních akčních skupin České republiky

Nová síť

Platforma pro sociální bydlení

SSEV Pavučina

Zelený Kruh